

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์นี้ใช้วิธีศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ผู้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ธรรมะเพื่อเป็นข้อมูลในการอ้างอิง

ประกอบด้วยนักเผยแพร่ธรรมะทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เป็นที่ยอมรับทั่วไป จำนวน 7 ท่าน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) วัดชลประทานรังสฤษดิ์

เนื่องจากมีผลงานด้านการเผยแพร่ต่าง ๆ มากมาย ทั้งหนังสือธรรมะและสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นที่รู้จักกันดี สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เกือบทุกกลุ่ม

1.2 พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) วัดญาณเวศกวัน

เป็นพระนักวิชาการที่มีผลงานวิชาการมากมาย เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ มักได้รับการนิมนต์ไปบรรยายตามสถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ อยู่เสมอ

1.3 พระภวนาวิริยคุณ (ทัตตะซีโวภิกขุ) วัดพระธรรมกาย

เป็นผู้ที่ทุ่มเททั้งงานด้านการเผยแพร่ศาสนา โดยเน้นการปฏิบัติด้านสมาธิภาวนา และเข้าถึงกลุ่มนิสิตนักศึกษา ตลอดจนเยาวชนรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจพุทธศาสนา

1.4 พระพิสารธรรมพาที (พระพยอมกัลยาโณ) วัดสวนแก้ว

มีผลงานการเทศน์สอนที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยรูปแบบสบาย สนุกสนานเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ และแพร่หลาย

1.5 พระมหาสมพงษ์ มหาปุญโญ วัดชลประทานรังสฤษดิ์

เป็นผู้ทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะที่ริเริ่มการใช้สื่อสมัยใหม่อย่างจริงจัง ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) และแผ่น (CD Rom)

1.6 ศ.ดร. ระวี ภาวิไล ผู้อำนวยการธรรมสถานจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

1.6 ศ.ดร. ระวี ภาวิไล ผู้อำนวยการธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องจากมีผลงานด้านการเผยแพร่พุทธศาสนาในเชิงปรัชญาผ่านหนังสือธรรมะ และได้รับเชิญให้ไปบรรยายธรรมในสถานที่ต่าง ๆ

1.7 พญ. อมรา มะลิลา

เป็นอุบาสิกาผู้มีจิตศรัทธาในการให้ธรรมทานมักได้รับเชิญให้ไปบรรยายธรรมในที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น โรงพยาบาลศิริราช และธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. กลุ่มผู้เปิดรับธรรมะ

กลุ่มผู้เปิดรับธรรมะมีจำนวน 600 คน โดยใช้หลักของ Taro Yamane (อ้างใน ดร.วิเชียร เกตุสิงห์, 2537) แบ่งเป็น

2.1 บุคคลทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 400 คน

2.2 กลุ่มผู้ไปฟังธรรมที่วัด จำนวน 200 คน โดยเลือกเก็บข้อมูลจาก 4 วัดที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งเป็นวัดที่มีการอบรมเทศน์สอน และมีผู้เข้าร่วมฟังมากพอสมควร พอที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลได้ดังนี้

1. วัดชลประทานรังสฤษฎ์	จังหวัดนนทบุรี	50 คน
2. วัดบวรนิเวศวิหาร	กรุงเทพมหานคร	50 คน
3. วัดพระธรรมกาย	จังหวัดปทุมธานี	50 คน
4. วัดสวนแก้ว	จังหวัดนนทบุรี	50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เผยแพร่ธรรมะมีดังนี้

- 1.1 หลักการและวิธีการในการเผยแพร่ธรรมะ
- 1.2 สภาพการณ์เกี่ยวกับความเชื่อของพุทธศาสนิกชน คนไทยในสังคมเมืองและชนบท
- 1.3 การกำหนด การวิเคราะห์ และการเปิดรับธรรมะของกลุ่มเป้าหมาย

- 1.4 สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ และแนวคิดในการเลือกสื่อ
- 1.5 เกี่ยวกับสื่อสมัยใหม่ในยุคข้อมูลข่าวสาร ผลต่อการเผยแพร่ และการเปลี่ยนแปลงการใช้สื่อ
- 1.6 แนวคิดในการเลือกเนื้อหา การปรับเนื้อหาให้เข้ากับยุคสมัย และเนื้อหาที่ใช้
- 1.7 จุดมุ่งหมายในการเผยแพร่

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจาก ผู้เปิดรับธรรมะ

แบ่งออกเป็นคำถามในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากร
- ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความสนใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับพุทธศาสนา
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับ การเปิดรับธรรมะ และความต้องการในเรื่องของวิธีการหรือรูปแบบ สื่อ และเนื้อหาธรรมะ
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับผลจากการเปิดรับธรรมะด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ

การสร้างแบบสอบถามดังกล่าว ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ศาสนา เป็นพื้นฐาน และดัดแปลงให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้

การทดสอบเครื่องมือ

หลังจากร่างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปทำการทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงจะนำแบบสอบถามมาทำการปรับปรุง และทดสอบค่าความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีของ Cronbach alpha พบว่าได้ค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) คือ .93 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในส่วนของการสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถามดำเนินการในช่วงเวลาดังแต่เดือนธันวาคม 2538 ไปจนถึงสิ้นสุดเดือนกุมภาพันธ์ 2539

เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. เรื่องความสนใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับพุทธศาสนา (ความไกลใกล้ศาสนา) มี 4 ระดับดังนี้

คะแนนเกี่ยวกับความสนใจในเรื่องพุทธศาสนา

สนใจมากที่สุด	3	คะแนน
สนใจมากพอสมควร	2	คะแนน
สนใจบ้าง	1	คะแนน
ไม่สนใจ	0	คะแนน

คะแนนเกี่ยวกับโอกาสในการไปวัด

ไปวัดทุกวันพระ	3	คะแนน
ไปวัดทุกวันสำคัญทางศาสนา	2	คะแนน
ไปวัดทุกครั้งที่สะดวก	1	คะแนน
ไม่ค่อยมีโอกาสไปวัด	0	คะแนน

คะแนนเกี่ยวกับการฟังธรรม

ฟังเป็นประจำ (4 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน)	3	คะแนน
ฟังบางครั้ง (2-3 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน)	2	คะแนน
ไม่ค่อยได้ไปฟังธรรม (1 ครั้งต่อเดือน)	1	คะแนน
ไม่เคยไปฟังธรรมเลย	0	คะแนน

คะแนนเกี่ยวกับการสวดมนต์ ไหว้พระก่อนนอน

สวดมนต์เป็นประจำ (16 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน)	3	คะแนน
สวดมนต์บางครั้ง (8 - 15 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน)	2	คะแนน
ไม่ค่อยได้สวดมนต์ (1 - 7 ครั้งต่อเดือน)	1	คะแนน
ไม่เคยสวดมนต์เลย	0	คะแนน

คะแนนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

เข้าร่วมเป็นประจำ	3	คะแนน
เข้าร่วมบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรม	1	คะแนน
ไม่เคย, ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม	0	คะแนน

2. คะแนนเกี่ยวกับการเปิดรับธรรมะและความต้องการ ด้านวิธีการหรือรูปแบบ สื่อ และเนื้อหาธรรมะ

มาก	3	คะแนน
ปานกลาง	2	คะแนน
น้อย	1	คะแนน
ไม่เคย	0	คะแนน

3. คะแนนเกี่ยวกับผลของการเปิดรับธรรมะด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ

มาก	3	คะแนน
ปานกลาง	2	คะแนน
น้อย	1	คะแนน
ไม่เคย	0	คะแนน

การวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนสัมพัทธ์แบบเจาะลึก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็จะทำการจัดประเด็น และสรุปออกมาเขียนเชิงพรรณนา
2. ส่วนของแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา(Descriptive) และเชิง อนุมาน (Inferential) โดยการใช้ค่าสถิติค่าร้อยละค่าเฉลี่ย t- test การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และวิธีการทดสอบรายคู่ของ Scheffe